

NECATİ ÖZKAN VAKFI

**I. ULUSLARARASI KIBRIS TÜRK SİYASAL LİDERLİĞİNİN
OLUŞUMU VE TOPLUMSAL ETKİLERİ SEMPOZYUMU**

3-4 EKİM 2023-GİRNE/KKTC

YAYINA HAZIRLAYANLAR

PROF. DR. OĞUZ KARAKARTAL

DOÇ. DR. EMİN ONUŞ

DÜZENLEYEN KURULUŞLAR

- *Necati Özkan Vakfı, KKTC.*
- *Uluslararası Fınal Üniversitesi, KKTC.*
- *KKTC Millî Arşiv ve Araştırma Dairesi, KKTC.*
- *KIBATEK (Kıbrıs Balkanlar Avrasya Türk Edebiyatları) Vakfı, KKTC.*

SEMPOZYUM KOORDİNASYON VE DÜZENLEME KURULU

Necati Ahmet Özkan / Necati Özkan Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı (KKTC).

Leman Özkan / Necati Özkan Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi.

İsmail Bozkurt / KKTC KIBATEK Vakfı Onursal Başkanı.

Yard. Doç. Dr. Ejdan Sadrazam / KKTC Millî Arşiv ve Araş. Dairesi Müdürü.

Prof. Dr. Mustafa İlkan / DAÜ Emekli Öğretim Üyesi.

Prof. Dr. Oğuz Karakartal / Lefke Avrupa Ün. Öğretim Üyesi, KKTC Cumhurbaşkanlığı Kültür Danışmanı ve KKTC KIBATEK Vakfı Başkanı.

Doç. Dr. Emin Onuş / KKTC KIBATEK Vakfı ve KITED Temsilcisi. (Sempozyum Genel Koordinatörü).

İçindekiler

Önsöz.....

Prof. Dr. Oğuz KARAKARTAL

Sunuş.....

Doç. Dr. Emin ONUŞ

Mehmet Necati Özkan'ın Özgeçmişi.....

(MA) Necati Ahmet Özkan

Bildiri Tam Metinleri

1921-1939 Evresinde İtalya'nın Gözünde İngiliz Kıbrıs Yönetimi.....

Prof. Fabio L. GRASSI

İsmail Bozkurt'un Beştulum'dan Zirköy'e Eseri Işığında Liderliğin Oluşumu.....

Prof. Grzyna ZAJAC

28 Kasım 1948 Lefkoşa Mitingi'nin Kıbrıslı Türklerin Varoluş Mücadelesine Etkisi.....

Prof. Dr. Ata ATUN

Mehmet Necati Özkan Önderliğindeki Kıbrıs Türk Siyasal Liderliğinin İki Devletli Çözüm Modeline Etkileri.....

Prof. Dr. Hüseyin IŞIKSAL

Rauf Raif Denktaş'ın Ankara'daki "Zorunlu İkameti" Tutuklanma Süreci ve Toplum Liderliğine Etkisi.....

Prof. Dr. Soyalp TAMÇELİK

Büyük Savaş Döneminde Kıbrıslı Türk Lider Şahsiyetler 1914-1918.....

Kıbrıs'ta Siyasi Yapılanmalar Üzerine Bir Değerlendirme; KATAK ve KTKF Örneği.....

Prof. Dr. Ulvi KESER

Kıbrıs Türk Siyasal Liderliğinin Oluşumunda Tarihi Etkiler.....

Prof. Dr. Yusuf HALAÇOĞLU

İsmail Bozkurt'un Siyasi Kimliğinin Romanlarına Yansımaları.....

Doç. Dr. Can ŞEN

Kıbrıs Türk Hiciv Şiirinde Bazı Politikacı Analizleri.....

Doç. Dr. Emin ONUŞ

Kıbrıs Türk Toplum Liderliğinin Oluşumunda Tarih Bilincinin Oynadığı Rol: Mehmet Necati Özkan, Dr. Fazıl Küçük, Rauf Raif Denктаş Örnekleme.....

Doç. Dr. İhsan TAYHANI

İngiliz Sömürge Yönetimi'nde Seçilmiş İlk ve Son Kıbrıs Türk Lideri Mehmet Necati Özkan'ın Siyasi Hayatı (1926-1953).....

Doç. Dr. Mehmet BALYEMEZ

İngiliz Sömürge Yönetiminin Kıbrıs Türk Liderliği Üzerine Gözlemleri (1951-1959).....

Doç. Dr. Orhan TURAN

Türk'ten Türk'e Kampanyasının Uygulanmasında Basının Rolü.....

Dr. Emin AKKOR

İngiliz Dönemi Kıbrıs Türk Siyasi Liderlerinden Necati Özkan'ın Tiyatromuzdaki Yansımaları.....

Dr. Hüseyin EZİLMEZ

Yeni Belgelerle Kıbrıs Türk Siyasi Tarihi İçerisinde Mehmet Necati Özkan'ın Değerlendirilmesi.....

Dr. Mete ÖZSEZER

Kıbrıs Türk Toplumunun Farklı Düşüncelerle Aynı Hedefe Ulaşma Savaşımı ve Liderliği (1878-1960).....

Kıbrıs Türk Siyasi Liderliğinin Temellerinden Biri Olarak Söz Ve Sözün Eyleme Etkisi (1930-1960).....

(MA) Hasan ERHAN

Kıbrıs Türk Toplumunda Dönüşümcü Liderlik-Rauf Raif Denктаş Örneği.....

(MA) Kemal Deniz DANA

Önsöz

Kıbrıs'ta "Kıbrıs Türk Siyasal Liderliğinin Oluşumu ve Toplumsal Etkileri" adlı bu sempozyum 1974 Barış Harekatı öncesi dönemlerde tarihi süreç içinde Kıbrıs Türk siyaset yaşantısında milli varlığı koruma ve Kıbrıs Türklüğünü yüceltme ideali ile hareket eden Necati Özkan'ın adına kurulmuş olan ve aile bireylerince Kıbrıs Türk toplum hayatında rol oynamak misyonunu sürdürmek isteyen Necati Özkan Vakfı ve aile bireylerinin girişimleriyle hayat bulmuştur. KKTC Uluslararası Fındal Üniversitesi ev sahipliğinde ve ilgili diğer kurumların işbirliği ile gerçekleştirilen bu sempozyum Kıbrıs'ta birinci derecede rol oynayan siyaset yaşantısı ve Kıbrıs Türk toplumuna yansımaları bağlamında gerçekleşen nadir akademik sempozyumlardan biridir. Zira bu davetli sempozyuma bildirileriyle katılan akademisyen ve araştırmacılar ele aldıkları konuları göreceli olmayan akademik ve objektif bir tarzda işlemeye çalışmış ayrıca Necati Özkan Dr. Küçük ve Rauf Denктаş'ın Kıbrıs Türk siyasal yaşantısındaki yeri yanında Kıbrıs Türkleri için önemli bir değer olan ve Türkiye'nin merhum Dışışleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve diğer konularda farklı bildiriler hazırlamışlardır. KKTC'de gündemin ilk sırasına gelen olgulardan biri siyaset, siyasetçiler, siyasi partiler ve siyasi uygulamaların topluma yansımalarıdır. Demokratik bir olgunluğa sahip Kıbrıs Türk toplumunun ve siyasetçilerinin bu sempozyum bildirilerinden istifade edeceğinden şüphe yoktur.

Prof. Dr. Oğuz KARAKARTAL

(KIBATEK Vakfı Başkanı)

Sunuş

XIX ve XX. yüzyıl hiç şüphesiz siyasal-toplumsal hayatın değişim ve dönüşümlerinin en yoğun yaşandığı dönemlerdendir. XIX. ve XX. yüzyılda yaşanan bu siyasi değişim ve dönüşümler beraberinde pek çok siyasi dalgalanmayı getirmiştir. XIX. yüzyılda Batı'da sanayi devrimiyle başlayan değişim dalgası yoğun bir kentleşmenin de itici gücünü oluşturarak kentli bir kültürün yaygınlaşmasını beraberinde getirmiştir. Sanayi devriminden sonra başlayan yenilikler, toplumsal hareketlilik ve dünyadaki değişiklikler dünyanın hemen her yerinde pek çok siyasi lideri de ortaya çıkarmıştır. Akdeniz'de jeopolitik bir pozisyonda olan Kıbrıs adası da yüzyıllar boyunca bu siyasi dalgalanmanın etkisinde kalmış, pek çok savaş neticesinde farklı milletler tarafından yönetilmiştir. Osmanlı Devleti'nin adayı fethettiği 1571'den, adanın XIX. yüzyılda İngiltere'ye kiralandığı 1878'e kadar barış ve huzur olduğu muhakkaktır. Ada'nın İngiltere'ye kiralanmasından sonra İngiliz-Rum kıskacında kalan Kıbrıs Türkleri 1974 Mutlu Barış Harekatına kadar, yaklaşık bir asır var olma-yok olmama mücadelesi vermiştir. 1 Nisan 1955'te başlayan EOKA tedhiş hareketleri ise bu siyasi kıvılcımı tetikleyen en önemli etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Necati Özkan Vakfı, Final Üniversitesi, KIBATEK (KKTC) ve Kıbrıs Türk Milli Arşivi iş birliğinde düzenlenen, "Kıbrıs Türk Siyasal Liderliğinin Oluşumu ve Toplumsal Etkileri" adlı bu sempozyumda daha çok Mehmet Necati Özkan, Dr. Fazıl Küçük ve Rauf Raif Denктаş'ın en önemli siyasi liderler olarak ön plana çıktığını görmekteyiz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan önce Kıbrıs Varoluş Mücadelesi yıllarında Atatürkçü ve Türkçü kimliğiyle kendini ispatlayan önemli bir lider Mehmet Necati Özkan olmuştur. Onu takip eden diğer iki lider ise hiç şüphesiz Dr. Fazıl Küçük ve Rauf Raif Denктаş'tır.

Doç. Dr. Emin ONUŞ

(Sempozyum Genel Koordinatörü)

Yeni Belgelerle Kıbrıs Türk Siyasi Tarihi İçerisinde Mehmet Necati

Özkan'ın Değerlendirilmesi

Dr. Mete ÖZSEZER*

Özet

Kıbrıs Türk siyasi tarihi içerisinde önemli isimlerden olan Necati Özkan Kıbrıs Türk halkı için çok uğraşmıştır. Bu uğurda ağır bedellerde ödemek zorunda kalmıştır. 1930 yılında yapılan Kavanin meclis seçiminin kazanması Kıbrıs Türk halkına umut olmuştur. Kavanin Meclisi kapatıldıktan sonra Kıbrıs Türk halkının haklarını korumak ve yaşanan sıkıntıları anlatmak adına Türkiye Cumhuriyetine farklı tarihlerde raporlar yazmıştır. İngiliz sömürge yönetiminin seçimlere tekrardan izin vermesinin ardından Kıbrıs Türk halkının yeniden desteğini olarak Lefkoşa belediye meclis azalığına seçilmiştir. 1943 yılında Kıbrıs Türklerinin haklarını korumak için kurulan KATAK'ın kurucu üyeliğini yaptı. 1948 yılında Kıbrıs Türk halkının sesini duyurmak için İstiklal gazetesini yayımladı. 1950 yılında Kıbrıs Türk Kültür Derneği Başkan vekili Mehmet Ali Pamir'in kardeşi Enver Pamir'in saldırısına maruz kaldı. Necati Özkan 9 Mart 1950 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Şemsettin Günaltay'a bir mektup yazarak İstiklal gazetesinin yayımlanması için Türkiye'den maddi destek talep etti. Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Başkanı Faiz Kaymak'ın Kıbrıs Kültür Derneği Başkan Vekili Mehmet Ali Pamir'e 1952 tarihinde yazdığı mektupta Necati Özkan'ın Türkiye yetkileri tarafından Kıbrıs Türklerini temsil etmediğine yönelik girişimler yaparak Necati Özkan'ın önu kesilmeye çalışıldı. 1953 yılında çıkan yangın sonrasında Necati Özkan'ın evi ve işletmeleri yanmış ve çok büyük maddi zarara uğramıştı. Necati Özkan bu tarihten sonra Kıbrıs Türk siyasi sahnesinden çekilmek zorunda kalmıştı.

Bu çalışma Necati Özkan'ın yayımladığı İstiklal gazetesiyile ilgili Türkiye Başbakanına yazdığı mektubu ve Kıbrıs Türk Kültür Derneği As başkanı Mehmet Ali Pamir ile Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Başkanı Faiz Kaymak ile arasında yapılan yazışmalarda Necati Özkan'ı konu etmelerini literatüre kazandırma hedefindedir.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs, Türk, Mehmet Necati Özkan, Siyaset, Belgeler.

* Dr. , KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Tarih-Sosyal Bilgiler Öğretmeni, KKTC Cumhurbaşkanlığı Tarih ve Araştırma Komite üyesi, ozsezerm@gmail.com.

He Evaluation Of Mehmet Necati Özkan In The Turkish Cyprus Political History With New Documents.

Abstract

Necati Özkan, one of the most important names in the Turkish Cypriot political history, has worked hard for the Turkish Cypriot people. For this, he had to pay a heavy price. The victory of the Kavanim parliamentary election held in 1930 gave hope to the Turkish Cypriot people. After the Kavanim Assembly was closed, he wrote reports to the Republic of Turkey on different dates in order to protect the rights of the Turkish Cypriot people and to explain the problems experienced. After the British colonial administration allowed the elections again, he was elected as a member of the Nicosia municipal council as a result of the support of the Turkish Cypriot people. He became a founding member of KATAK, which was established in 1943 to protect Turkish Cypriot rights. He published the newspaper Istiklal in 1948 to make the voice of the Turkish Cypriot people heard. In 1950, he was attacked by Enver Pamir, brother of Mehmet Ali Pamir, the President of the Cyprus Turkish Cultural Association. Necati Özkan wrote a letter to the Prime Minister of the Republic of Turkey, Şemsettin Günaltay on March 9, 1950, requesting financial support from Turkey for the publication of the Istiklal newspaper. In the letter written by the Cyprus Turkish Institutions Federation President, Faiz Kaymak, to the Deputy Chairman of the Cyprus Cultural Association, Mehmet Ali Pamir, in 1952, attempts were made by the Turkish authorities to prevent Necati Özkan from representing the Turkish Cypriots. After the fire in 1953, Necati Özkan's house and businesses were burned and he suffered a great financial loss. Necati Özkan had to withdraw from the Turkish Cypriot political scene after this date.

The aim of this study is to bring Necati Özkan as a subject to literature, regarding the letter Necati Özkan wrote to the Turkish Prime Minister of the period about the newspaper Istiklal published and in his correspondence with Mehmet Ali Pamir, the Vice President of the Cyprus Turkish Cultural Association, and Faiz Kaymak, the President of the Cyprus Turkish Institutions Federation.

Key Words: Cyprus, Turkish, Mehmet Necati Ozkan, Politics, Documents.

Giriş

Kıbrıs'ta Atatürk inkılaplarının yerleşmesinin takipçisi olan, yenilikçi kişilik Mehmet Necati Mısırlızade (Özkan), 12 Mayıs 1899'da Lefkoşa'da ailenin ikinci çocuğu olarak dünyaya geldi. Geçimini çiftçilikle kazanan dedesi Halil Ağa, Süveyş Kanalı'nda çalışmak maksadıyla 1869

yılında işçi olarak Mısır'a gider. Aileye, "Mısırlı" soyadı bu sebeple verilmiştir. Özkan'ın annesi ve babasının ailelileri ticaretle uğraştıkları için, Özkan ticaretin içine doğmuştu⁶⁴⁹.

Necati Özkan 1913 yılında Lefkoşa Rüştüyesinden, 1918 yılında ise İdadiden mezun olur. O dönem idadinin başında bulunan Müçteba Ökten Bey, öğrencisini başarılı bulmuş olacak ki komisyona Necati Özkan'ın okula öğretmen olarak alınmasını önermişti. Zira bu dönemde Osmanlı savaştan yenilgi ile çıkmış ve Anadolu'da Milli Mücadele başlamıştı. Bu dönemde Anadolu'dan öğretmen gelmediği için İdadi'de çok ciddi bir öğretmen sıkıntısı yaşanmaktaydı⁶⁵⁰. Necati Özkan İdadinin en sıkıntılı döneminde kayıtsız kalmaz ve 1919 ile 1921 eğitim yılları arasında Lise'de Tarih, Coğrafya ve Türkçe dersleri verir⁶⁵¹.

Öğretmenlikten sonra küçük bir bakkaliyeyi çalıştırmaya başlar. Kısa sürede işlerini genişletir ve birçok alanda yatırımlar yaparak ticaretle uğraşır; ticari inşaat malzemeleri, dülger deposu ve hırdavat mağazası; mozaik fabrikası, ahşap bürosu; turizm ve seyahat acentesi; sigorta acenteliği vb.

Necati Özkan, 1926 yılında Lefkoşa Belediye Meclisi üyeliği seçimlerini kazandı. Dört yıl sonra, 1930 Kavanin meclisi Lefkoşa- Girne seçiminde İngiliz Sömürge yönetiminin desteklediği aday olan Evkaf Muharrısı Mehmet Münir'e karşı önemli bir zafer kazanır.

Bu seçimlerde Necati Özkan'ın sembolü Mersinlik dalıdır. Necati Özkan seçim sürecinde Lise'deki öğrencilerin büyük desteğini alır. Bugün bile zaman zaman dillendirilen lise öğrencisi Ahmet Ratip'in şiirinin iki mısrası öne çıkar. "GEÇ ÖNE DOĞRU YOLU GÖSTER NECATİ, BAĞRIMIZ YANIKTIR SU VER NECATİ." şeklindeki slogan seçim propagandasına damga vurmuştu.

1931 yılında vergi artımı sonrasında Rumlar isyan çıkarır. Olaylar tüm adaya yayılır. İngilizler zorlarla da olsa bu isyanı bastırır. Sonrasında İngilizler çok ciddi yasaklar koyar. Bu yasaklardan Ada'daki Türklerde olumsuz etkilenir. Kavanin meclisi kapatılır lav edilir. Ulusal simgeler yasaklanır. Bayrak, marş vb.

Necati Özkan 1931 yılında kendi evinde meclisi milli kongresinin ikincisini toplar. Özellikle eğitim ve müftülük alanında toplumu etkileyen bir takım kararlar alır.

⁶⁴⁹ An, Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler, Akçağ Basım, Ankara, 2002, s470- 473.

⁶⁵⁰ Özsezer, İngiliz İdaresinde Kıbrıs Türklerinde Ortaöğretim, Eğiten yayıncılık, Ankara, 2022, s 178.

⁶⁵¹ An, a.g.e., s 371.

1934 Mustafa Kemal ile görüşen ilk Kıbrıslı Türk olmuştur. Necati Bey'e "Özkan" soy ismini veren Mustafa Kemal olmuş ve bu tarihten sonra Necati bey bu soyismini benimsediği için Necati Özkan adını kullanmaya başlamıştı⁶⁵².

Necati Özkan'ın Türkiye'ye Yazdığı Raporlar

Necati Özkan'ın 1931 yılında Kavanin Meclisi kapatıldıktan sonra Kıbrıslı Türklerin lideri pozisyonunu koruduğu görülmektedir. 1930'lu yıllarda Türkiye'deki yetkililere İngiliz sömürgesi döneminde Kıbrıs Türklerinin yaşadığı sıkıntıları konu edinen raporlar yazmıştır.

4 ve 5 Kasım 1936'da, Kıbrıs Mebusu(milletvekili) Necati Özkan, Kıbrıslı Türkler hakkında Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Müsteşarı Kemal Gedeleş'e dört sayfalık bilgilendirme raporu göndermişti. Bu raporda genel olarak Kıbrıs'taki mevcut durum ve Ada'daki Türklerin şikâyetleri yer almıştır⁶⁵³.

Diğer bir rapor ise Kıbrıs Türk Milli Kongre Heyeti'nin 26/4/1937 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı İsmet İnönü'ye yazılan ve Kıbrıs Türklerinin sorunlarının dile getirildiği yedi sayfalık bilgilendirme raporudur. Raporu kaleme alan Türk Milli Kongre Merkezi Üyesi ve Kavinin üyesi Necati Özkan'la birlikte Kıbrıs Türk Milli Heyeti Kongre Merkezi Başkanı ve Kavinin Üyesi olan H.Said'dır⁶⁵⁴.

15/5/1937 tarihinde Kıbrıs konsoloslüğundan Türkiye'ye Necati Özkan'ın kaleme aldığı Kıbrıs Türkler hakkında başlıklı 11 sayfalık bilgilendirici bir rapor daha gönderildi. Raporun büyük bir bölümünde adadaki Türklerin eğitim alanında yaşadığı sıkıntıları dile getirilmektedir. Raporda, o yıllarda adada yaşayan insanların beşte bir oranında Türk olduğu ifade edilmektedir. 1935 yılındaki resmi makamlarca yapılan istatikselsel veriye göre ada genelinde 365,000 nüfus vardı, bunun 65,000'i Türk olduğu bildirilmektedir. İngiliz sömürge yönetimi Kıbrıs'taki toplumlari milletlerine göre değil dinlerine göre isimlendirmekteydi. Bundan dolayı Türklerinde İslam toplumu olarak tanındığı ifade edilmektedir.

Raporda Evkaf dairesinin de eleştirildiği görülmektedir. Evkaf dairesine bağlı tabelaların Arap harfleri ile yazılması ve evkaf müdürü olan kişinin fes giymekte ısrar etmesi idare ile ada Türkleri arasındaki ayrılığı arttırmakta olduğu belirtilmektedir. Görüldüğü üzere Evkaf dairesi Atatürk devrimlerini Kıbrıs'ta uygulanmaktan kaçındığı raporda belirtilmektedir. Raporda ele

⁶⁵² Mapolar, Aslar- Bir Devre Adını Yazanlar, Necati Özkan Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2016, s440.

⁶⁵³ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Arşivi, 030/10/124/886/14.

⁶⁵⁴ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Arşivi, 030/10/124/886/19.

alınan diğer bir konuda liderlik çekişmesiydi. Raporu kaleme alan Necati Özkan Kavanin meclisi dağıtılmadan önce Lefkoşa/Girne bölgesindeki seçimlerde Evkaf muharrısı olan Mehmet Münir'in karşında seçimi kazanmıştı. Raporda buna bir nevi gönderme yapılarak şöyle denmektedir; *Kıbrıs Türklerinin toplum teşkilatı memnun değildir.*

Toplum namına İngiliz sömürge hükûmetinide hiçbir makamın olmadığı aktarılmaktadır. Evkaf muharrısı makamını işgal eden Münir'in kendisine toplum müdürü süsünü vermekte ve hükûmete karşı toplum lideri sıfatını kullanmak istediği raporda dile getirilmektedir. Ancak Evkaf muharrısı İngiliz sömürge hükûmeti tarafından atandığı belirtilmektedir. Bu durum Münir'e Türklerin itimat etmemesine sebep olduğunu ve böyle bir iddianın olmadığını ispat ettiğini raporda aktarılmaktadır. Raporda Münir'in Kıbrıs Türk toplumu lideri olmadığı sonuçta ve atanmış biri olduğu vurgulanmaktadır⁶⁵⁵.

1943 Seçimleri

1941 yılında İngiliz sömürge yönetimi bazı siyasal hakları geri vererek, yerel seçimlerin yapılması kararını vermişti. Ancak bu seçimler savaşın devam etmesinden dolayı ancak 21 Mart 1943 tarihinde yapılabildiği⁶⁵⁶.

Seçimler olması Kıbrıs'ta siyasi yaşamın yıllar sonra yeniden başlaması demektir. Bu ayrıca Kıbrıs halkının sembolik de olsa ülke yönetimine katılma hakkını yeniden elde etmesi anlamına geliyordu⁶⁵⁷.

Dört üyenin seçileceği seçimde iki grup aday olmuştu. Bunlar başında kendilerine "Halk Partisi" diyenler Dr. Fadıl Küçük, Şükrü Veysi, Necmi Avkıran ve Hasan Fahri Uzman aday olurlar. Karşılarına ise "Avukat Fadıl Partisi" olarak adlandırılan grup görülmektedir. Bunlar Necati Özkan, Avukat Fadıl Niyazi Korkut, Dr Pertev Zühtü ve M. Rüstem'tir.

21 Mart 1943 tarihinde yapılan seçimlerde yalnız erkekler oy kullandı. Seçilen adayların aldığı oy miktarı şöyle sıralanmıştır: Dr. Fadıl Küçük 548, Necmi Avkıran'ın 521, Şükrü Veysi 492 ve M. Necati Özkan 455 oy. Görüldüğü üzere "Halk Partisi" grubundan üç aday seçilirken "Avukat Fadıl Partisinden sadece Necati Özkan seçilmişti. Özkan, "Halk Partisi" grubundan dördüncü aday olan Hasan Fahri Uzman'a karşı sadece 5 oy fark ile seçimi kazanabilmişti.⁶⁵⁸

⁶⁵⁵ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Arşivi, 030/10/124/886/18.

⁶⁵⁶ An, Dinsel Toplumdan Ulusal Topluma Geçiş Süreci ve Kıbrıs Türk Liderliğinin Oluşması (1900-1942), Galeri Kültür Yayınları, Lefkoşa, 1997, s267.

⁶⁵⁷ Gürkan, Bir Zamanlar Kıbrıs'ta, Galeri Kültür Yayınları, Lefkoşa, 2006 s189.

⁶⁵⁸ Gürkan, a.g.e s 199.

Özkan grubunun nispeten başarısız olma sebebi ise “Avukat Fadıl Partisinin” diğer üyelerinin yeteri kadar propaganda yapmaması olarak açıklanabilir. Diğer yandan o dönemde Kıbrıs Türk medyasında yayımlanan tek gazete olan “Söz” gazetesi de “Halk partisini” açıktan destekledi. “Avukat Fadıl” grubuna Söz gazetesinde yeterince yer verilmedi⁶⁵⁹. Dr Küçük’e 14 Mart 1942 tarihinde çıkarmaya başladığı Halkın sesi gazetesi nispeten bir popülerlik kazandığını söylemek yanlış olmaz. Ancak secimin olduğu Mart 1943 tarihinde Halkın sesi gazetesi İngiliz sömürge yönetiminin aldığı 3 aylık kapatma cezası⁶⁶⁰ nedeniyle yayımlanmıyordu.

Tüm bu olumsuz gelişmelere rağmen Necati Özkan’ın seçilmesi halk nazarında halen meşru ve uyguladığı politikalarının karşılığı olduğunu göstermesi bakımından önemliydi.

Kıbrıs Adası Türk Azınlık Kurumu’un Kurulması

KATAK siyasi yönden Rumların Kıbrıs’ın geleceği adına ortaya koydukları görüş ve politikaya karşı Ada’daki Türklerin tepkisinin bir ürünüydü⁶⁶¹. 18 Nisan 1943 tarihinde Lefkoşa’da yapılan toplantı 21 Nisan 1943 tarihli Halkın Sesi gazetesine şöyle yansımıştı “*Lefkoşa Türk Belediye azalarının daveti üzerine 18 Nisan 1943 Pazar günü Lefkoşanın bütün Türk avukatları, doktorları, eczacıları Meşveret Meclisi azaları, tüccarları ve her kulüpten ikişer mümessil ve her mahalleden bir kişi ve 38 sanat vekillerinden müteşekkil 76 kişinin iştirakiyle Evkaf dairesinde bir cemiyet kurulmuş ve bu cemiyete “Kıbrıs Adası Türk Azınlık Kurumu adı verilmiştir. K.A.T.A.K. nun gayesi Kıbrıs Türk azınlığının haklarını aramak, korumak ve Kıbrıs Türklerinin ilmi, ictimai, iktisadi, sinai seviyelerini yükseltmek ve umumiyetle Kıbrıs Türklerinin menfaatlerini temine çalışacaktır*⁶⁶²...”

30 maddelik anayasa maddeleri tek tek tartışılarak bazı maddeleri düzenlenmiş ve oy çoğunluğuyla 9 kişilik heyeti seçilmiştir. Bunlar arasında M. Necati Özkan’da yer almaktaydı. Bu süreçte Necati Özkan örgütün ismini “Kemal Atatürk Türk Azınlık Kurumu” olmasını önermiş olsa da bu karşılık bulmamıştı⁶⁶³.

KATAK bir yıl içerisinde büyük atılım yapmış, Kıbrıs genelinde 100 şube açmış ve bu şubelere yaklaşık 3 bin üye kaydolmuştu.⁶⁶⁴

⁶⁵⁹ Gürkan, a.g.e. s 270.

⁶⁶⁰ Halkın Sesi gazetesi, 21 Nisan 1943, s 1.

⁶⁶¹ Gürkan, a.g.e. s 201.

⁶⁶² Halkın Sesi gazetesi, 21 Nisan 1943, s 1.

⁶⁶³ Birinci, M. Necati Özkan, Cilt 1, Necati Özkan Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 1997, s295.

⁶⁶⁴ Balyemez İngiliz Yönetimi Döneminde Kıbrıs Türklerinin Siyasi Örgütlenmeleri (1923-1960), Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2021, s138.

KATAK zamanla bir alt hükümet gibi çalışmış iş kuracak Kıbrıs Türklere veya okul duhuliyesini ödeyecek durumu olmayan ailelerin çocuklarına toplanan paradan katkı yapmıştır.

Örneğin 21 Nisan 1943 tarihli Halkın Sesi gazetesinde yayımlanan KATAK'a yapılan ilk bağış listesinde Özkan ailesinden iki kişi bulunuyordu. Listenin başında en fazla bağışı yapan Ahmet Necati Özkan (Fabrikatör Özkanınoğlu) £130 katkı yapar iken onun yanında Necati Özkan'da (Fabrikatör Belediye Azası) £10 oranında katkı da bulunmuştu.

Bir dönem önemli bir örgüt olan KATAK'ın zaman içinde örgüt içerisinden yaşanan ayrılıklar neticesinde işlevsiz bir duruma gelmişti. Bu sebepten olsa gerek Necati Özkan 1944 yılında KATAK'tan istifa etmiş ve siyasi gelişmeleri uzaktan izlemiştir⁶⁶⁵. Özkan, ilerleyen yıllarda kendi partisi olan "Kıbrıs Türk Birliği İstiklal Partisini" kurdu.

Necati Özkan'ın Darp Edilme Olayı

Kıbrıslı Türklerin siyasal alanda birliğini sağlama bilmesi için Türkiye'den Karagil ve Manizade'ninde ön ayak olmasıyla birlikte Kıbrıs'taki kaza ve kasabalardaki sosyal ve kültürel alanda muhtelif örgütler Ekim 1949 tarihinde Lefkoşa'da bir araya gelmişler ve bütünleşmek içinde Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu altında toplanmıştı⁶⁶⁶. O yıllarda hemen tüm Kıbrıs Türk siyasileri bu kurum altında birleşirken dönemin önemli siyasetçisi olan Necati Özkan Federasyon çatısı altında girmeyi kabul etmemişti. Bu aşamada Türkiye'de kurulan Kıbrıs Türk Kültür Derneğinin Başkan vekili aslen Girne ye bağlı Kırmı köyünden olan Mehmet Ali Pamir Özkan ve Küçük'ün yakınlaşmasını sağlayıp ikisinin de Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu altında siyaset yapmasını istiyordu. Bu süreçte Kıbrıs Milli Türk Halk partisi genel sekreteri A. Pertev Bey Necati Özkan ile görüşerek şunları aktarır " Necati iyi dikkatli ol ve bu oyuna gelme bu ne birleştiricilik ne de beraberlik. Bu baştan, yani Ankara'daki Kıbrıslıları, bizi kullanarak, oradaki postlarını kuvvetlendirmek ve sağlamlaştırmak istiyor..⁶⁶⁷" Mapolara göre Pertev Bey yaşını başını almasına rağmen sözüne güvenilir bir kişiydi.

Yine Mapolara göre Pertev Bey Necati Özkan'ı iyi doldurmuştu. Necati Özkan hem Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu hem de Mehmet Ali Pamir'i ağır eleştirmeye başlamıştı⁶⁶⁸.

⁶⁶⁵ Balyemez,a.g.e. s138.

⁶⁶⁶ Balyemez, a.g.e. ,s 281.- Mapolar, a.g.e. s 318.

⁶⁶⁷ Mapolar, a.g.e. s 365.

⁶⁶⁸ Mapolar, a.g.e. s 365.

Pertev tespitlerinde çok da haksız sayılmazdı. Zira Mehmet Ali Pamir sanki toplum lideri gibi özellikle Hürsöz gazetesinde Kıbrıs'a gelmesi, ada'dan ayrılması ve demeçleri birinci sayfasından haber oluyordu. (Bkz: 1 Kasım 1949 Hürsöz gazetesi, 23 Eylül 1949 Hürsöz gazetesi.)

9 Kasım 1949 tarihinde İstiklal gazetesinin 2 sayfasında "Kurbanlar" başlığı altında şu ifadeler yer alır; "*Doçent Derviş Manizade, Bay Mehmet Ali Pamir Kıbrıs'tan ayrılmışlar. Ayrırlılar ya ne diye gelmişlerdi, ayrılmak için! Yolları açık olsun! Bu gelişler, gidişler bunlar Sezar'ın meşhur sözünü hatırlattı.: geldim, gördüm, fethettim. Biz sayın doçentimizle Bay pamir yerinde olsaydık, ayrılmadan evvel halka şu sezavari mesajı gönderirdik: geldik, gördük Katak ile Mili partinin kurbanları olduk⁶⁶⁹*" görüldüğü üzere İstiklal gazetesinde Mehmet Ali Pamir'e sağlam bir göndermeli hiciv yapılmıştı.

Böyle bir ortamda 4 Şubat 1950 tarihinde Mehmet Ali Pamir'in kardeşi Enver Mustafa Pamir Necati Özkan'a saldırmıştır. 5 Şubat 1950 tarihli İstiklal gazetesi olayı birinci sayfasından duyur iken 5 Şubat 1950 tarihli Hürsöz gazetesi dördüncü sayfadan okuyucularına duyurdu .

Hürsöz gazetesi 4 sayfadan verdiği haberde "Bir Darp Vakası" başlığı altında şu ifadelere yer vermiştir; "*Dün ö.s. saat 2.30 raddelerinde Mecidiye sokağında Bay Enver Mustafa Pamir ile İstiklal gazetesi sahibi Bay Necati Özkan arasında çıkan kavga neticesinde Enver Pamir tarafından Necati Özkan darbedilmiş ve o sırada Necati Özkanın gözlüğü kırılarak yanağı zedelenmiştir. Enver Mustafa Pamir'in iddiasına göre kavganın saiki, biraderi Mehmet Ali Pamir için Necati Beyin ağır sözler sarfetmiş olmasıdır...*"⁶⁷⁰

Mayıs 1950 tarihinde sonuçlanan davada Enver Mustafa Pamir suçlu bulunarak 9 ay hapis cezasına ve 7 lira 10 şilin dava masrafı ödemeye mahkum olmuştu. Ayrıca Necati Özkan'ın sağ gözünün görüş kuvvetinin yüzde 10 nispetinde kaybettiğine mahkemece kanaat getirildi.⁶⁷¹ Böylelikle siyasi gerginlik olarak başlayan Özkan- Pamir çekişmesi bireysel çekişmeye dönüşmüştü.

İstiklal Gazetesinin Kurulması

Necati Özkan'ın o yıllarda Kıbrıs Türk medyasında yer alan Halkın Sesi ve Hürsöz gibi gazetelerde kendini ifade etmesi güçtü. Bu gazetelerin gerektiği gibi Kıbrıs Türk halkına hizmet

⁶⁶⁹ İstiklal gazetesi, 9 Kasım 1949, s 2.

⁶⁷⁰ Hürsöz gazetesi, 5 Şubat 1950, s 4.

⁶⁷¹ İstiklal gazetesi, 6 Mayıs 1950, s 4.

vermediğini düşünen Özkan, yeni bir gazete çıkarmaya karar verir. İtalya'dan Nebiola firmasından en gelişmiş baskı makineleri getirilir. İngiliz sömürge yönetimi gazetenin ismine yönelik çıkardığı zorluklara rağmen Özkan gazeteyi kayıt ettirir. İstiklal'in ilk sayısı 28 Ekim 1949 tarihinde renkli ve 8 sayfa olarak yayımlanır⁶⁷². Gazeteye ilk gün o kadar yoğun talep oldu ki Mapolar kitabında şu notu düşer; "...koleksiyon için basımında gazete ayırmamıştık. Sonraları ilk sayıyı iki şiline satın alarak koleksiyonları tamamlayabildik⁶⁷³."

Kıbrıs Okullarından Yetişenler Cemiyetinin o tarihe kadar yaptığı en önemli çalışma Cumhuriyetçi Halk Partisi Çorum milletvekili Hasene Ilgaz ve beraberindeki heyetin/54 öğretmenin Kıbrıs'a ziyaret yapmalarını sağlamasıydı. Heyet 14 gün boyunca Dr. Küçük eşliğinde Kıbrıs'ı adım adım gezmişti. Bununda etkisiyle olsa gerek Hasene Ilgaz önderliğindeki heyet ayrımcılık yaparak Halkın Sesi ve Hürsöz gazetelerine meyillince ikililik yarandı. Mapolara göre bu yüzden İstiklal gazetesinde bazı eleştirilere gidildi. Hatta bu ziyaret aylar sonra bile köşe yazılarına konu edilmişti. Örneğin 28 Şubat 1950 tarihli İstiklal gazetesinde Hikmet Afif Mapolar "Zavallı Hoppa Çocuklar" başlıklı yazısında "...taftarları güya biz Bayan Hasene Ilgazın şahsiyetinde rencide etmişiz⁶⁷⁴..." şeklinde oldukça sitemkar bir yazı yayımlanmıştı.

Tüm bunlara rağmen İstiklal gazetesinde önemli yazar kadrosu bulunuyordu. Bunlar sırasında ;Hikmet Afif Mapolar, Nazif Süleyman Ebeoğlu, karikatürist İsmet Vehit Güney ve gazeteye sonradan katılan filozof mahlaslı Necmi Sağıp Bodamyalızade bulunuyordu.

On dört gün Kıbrıs'ta kalıp hemen hemen her bölgeyi gezen öğretmen kafilesi Türkiye'ye döndükten sonra Cumhuriyet Halk partisi genel sekreterliğine 23.9.1948 tarihinde önemli bir bilgilendirici rapor yazdı. Raporu seçilen ortak bir heyet hazırladı. Raporda Kıbrıs Türklerinin kültürel, iktisadi ve sosyal alandaki ihtiyaçların belirten ve alınabilecek gerekli tedbirleri bildiren bilgilendirici bir içerikle Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık, Millî Eğitim, Ticaret; Gümrük ve Tekel Ulaştırma Bakanlıklarına sunulmuştur. Bu raporun ve altından imzaları bulunanlar ise Çorum Milletvekili Hasane Ilgaz, Kadın gazetesi sahibi İffet Halim Onur, Işık lisesi müdürü Sacit Öncel, Kıbrıs Okulları Yetiştirenler Cemiyeti Operatör Doçent Doktor Derviş Manizade, Kıbrıs Okulları Yetiştirenler Cemiyeti Başkan vekili Eczacı Fevzi Cin, Kıbrıs Okulları Yetiştirenler Cemiyeti Genel Sekreteri Avukat Teki Gül, Kıbrıs Okulları Yetiştirenler Cemiyeti İdare Kurulu Üyesi Prof Dr. Hilmi İleri, Kıbrıs Okulları Yetiştirenler Cemiyeti İdare

⁶⁷² Birinci, a.g.e. s295.

⁶⁷³ Mapolar,a.g.e., s 352.

⁶⁷⁴ İstiklal gazetesi, 28 Şubat 1950, s 1.

Kurulu Üyesi Avukat Necmettin Gültekin, Kıbrıs Okulları Yetiştirenler Cemiyeti İdare Kurulu Üyesi Genel Sekreter Yardımcısı H.Nevzat Karagil'in altında imzaları bulunan yedi sayfalık bir rapor hazırlayıp yukarıda belirtilen bakanlıklara sunmuştu⁶⁷⁵.

Necati Özkan'nın 9 Mart 1950 Tarihinde Türkiye Başbakanına Yazdığı Mektup

1950 yılında önemli bir ekonomik kriz yaşanmış olacak ki Necati Özkan 9 Mart 1950 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Şemsettin Günaltay'a bir mektup yazar. Mektubun tamamı şöyledir;

Lefkoşa 9 Mart 1950

Sayın Bay Şemsettin Günaltay

Başbakan

Ankara.

Sayın Bay,

Dört aydanberi Kıbrıs Türk cemaatına hizmet ve buradaki Rum solcularının tahrikleriyle mücadele etmek gayesiyle " İstiklal" isimli günlük siyasi bir gazete neşretmekte olduğum malumunuzdur. Gazetemizi müntezaman zatıalınıza göndermekteyiz. Takip ettiğimiz siyaset C.H.P. nin siyasetidir.

Varlığımızı Türkiyede tanıtmak gayesiyle Türkiyenin bir çok Halkevlerine ve basın mensuplarıyla Vekiller Heyetine ve Parti mensuplarına ve İngiliz siyasi ricaliyle. Londra Halkevine V.S. lüzumlu gördüğümüz bir çok memleketlerde gazetemizi hediye olarak göndermekteyiz.

Takdir buyuracağımız gibi. Kıbrıs azınlıkta olan bir Türklük camiasını bağrında toplamaktadır. Gazetemizi azınlık olan Türk cemaatı arasında bir çok maddi zorluklar içerisinde yayınlıyoruz. Son zamanlarda kağıdın ani olarak yükselmesi zararımızı bir kat daha artırmış bulunuyor.

Bu münasebetle gerek C.H.P. nden ve gerekse takdir buyuracağımız herhangi bir kanaldan gazetemize Hükümetimizin maddi yardımını müsaadenizle talep edeceğim.

⁶⁷⁵ T.C Cumhurbaşkanlığı Arşivi, 490/01/599/75/8.

Buradaki çalışmalarımıza bir medar olacağı ümidiyle bu yardımı bizden esirgenmeyeceğini ümit eder, en derin saygılarımla hürmet ve selamlarımın kabulunu özlerim.(Ek1)

Saygılarımla

(M. Necati Özkan İstiklal gazetesi sahibi ve başmuharriri).

Mektubun ikinci paragrafından öğreniyoruz ki Türkiye'deki "Halkevlerine", basın mensuplarına, milletvekillerine ve Londra'daki "Halkevlerine" İstiklal gazetesi hediye olarak gönderilmektedir.

Mektubun üçüncü paragrafında ise gazetenin maddi sıkıntı içerisinde olduğunu öğrenmekteyiz. Buna ek olarak artan kağıt fiyatlarının gazetenin zararını bir kat daha artırmıştı.

Dördüncü paragrafta ise Necati Özkan Başbakan Şemsettin Günaltaydan CHP veya Hükümet kanalından maddi yardım talep ettiği görülmektedir.

Görüldüğü üzere Necati Özkan tek parti devrinin son hükümet başkanlığını yapan Şemsettin Günaltay'dan İstiklal gazetesinin yayımlamaya devam etmek için maddi yardım talep etmiştir. Ancak Özkan 'ın bu mektubu yazmasından bir süre sonra (14 Mayıs 1950 tarihinde) Türkiye'de yapılan seçimlerde Demokrat Parti seçimi kazanarak 27 yıllık CHP iktidarını sonlandırmıştı. Evraklar takip edildiğinde Şemsettin Günaltay'ın Necati Özkan'a ne tür cevap verdiğini bilemiyoruz. Zira evraklar arasında bu tür bir belge göremedik.

Faiz Kaymak'ın Mehmet Ali Pamir'e Yazdığı Mektupta Necati Özkan Notu

Kıbrıs Türk Kurumları Federasyon Başkanı Faiz Kaymak'ın Kıbrıs Kültür Derneği Başkan Vekili Mehmet Ali Pamir'e 27.10.1952 tarihinde yazdığı 4 paragraflık mektubun son paragrafının Necati Özkan'ın ile ilgili olduğu görülmektedir. Mektubun son paragrafı şöyledir;

... Seyfi Akdeniz bey kıbrısa avder (eski yere dönmüş) eder etmez kendisi ile görüştüm. Vaziyetten ümit var olduğunu, sizin ve arkadaşlarınız yapmış olduğu büyük yardımları sitayişle(övgüyle) söylediler. Necati Özkan uçakla Ankaraya müteveccihen (yola çıkarak) Cumartesi gün Kıbrıstan hareket etmiştir. Necatinin Ankaraya gitmesi üzerine onun Kıbrıs Türklerini hiçbir temsil sıfatını haiz bulunmadığına dair federasyonumuzun Türkiye mehafiline mektupla bildirmesi lazım geldiğini tavsiye etmişsiniz. Bunun için leften mektupları hazırlayıp sizin adresinize göndermiş oluyoruz. Eğer bu mektupları alakadar makamlara vermeği

faideli(faydalı) buluyorsanız lütfen siz onlara adres ederek gönderirsiniz. İcab etmezse göndermessiniz. Bu hususta Seyfi bey fazla izahat vermediler. Baki selam ve saygılar.

K.T.K. Federasyonu Başkanı

Faiz Kaymak

Mektupun son kısmı değerlendirildiğinde Seyfi Akdeniz'in olayın içinde olması oldukça ilginç zira sonraki dönemde Necati Özkan'ın elinden alınacak olan Türk Hava Yolları acenteliği Seyfi Akdeniz'e verilecekti.

Diğer yandan yukarıda bahsettiğimiz Pertev Bey'in ifade ettiği gibi "Ankara'daki Kıbrıslıları, bizi kullanarak, oradaki postlarını kuvvetlendirmek ve sağlamlaştırmak istiyor" söylemini doğrular derecede. Mehmet Ali Pamir, Faiz Kaymak'a ne yapması gerektiğini tarif etmektedir. Kullanılan kelimelerden anlaşılıyor ki Pamir, Faiz Kaymak'a önceki yazışmalarda Türkiye'nin üst makamlarına Necati Özkan'ın Kıbrıs Türklerini temsil etmediğine yönelik mektuplar yazmasını talep etmiş. Bunun üzerine Faiz Kaymak bu mektupları yazarak Mehmet Ali Pamir'e gönderiyor. Faiz Kaymak bunun yanında mektupları Türkiye üst makamlarına gönderip gönderme inisiyatifinde Mehmet Ali Pamir'e verdiği görülmektedir.

Mehmet Ali Pamir kardeşinin Enver Pamir'in Necati Özkan'ı darp ettikten sonra hapse girme meselesini kişileştirip intikam alma duygusuyla mı hareket etti yoksa tamamen siyasi olarak mı hareket ettiğini bilemiyoruz ama şu bir gerçektir ki Necati Özkan'ın siyasi hayatını bitirme gaylesi içindeydi.

Türkiye'de değişen iktidar Mehmet Ali Pamir için bir fırsattı. Zira Özkan CHP çizgisinde kurduğu partiden tutunda gazetesine kadar birçok yerde hep CHP'in simgesi olan "altıok'u kullanmıştı. 1950'den sonra Türkiye'de iktidara gelen Demokrat Parti Hükümeti. Necati - Özkan'dan, gazete ve partisinin amblemi olan "altıok"u değiştirmesini istedi. Necati Özkan bu teklifi reddetti. Bu tutumunun sonucu olarak 1953 yılında Türkiye'ye girişi yasaklandı⁶⁷⁶.

Yangın Felaketi Ve Necati Özkan

5 Aralık 1953 Cumartesi günü eski polis sokağında Necati Özkan'ın evinden büyük yangın çıkar. 7 Aralık 1953 tarihli Bozkurt gazetesi olayı şöyle duyurur; "Yüzbin liradan fazla hasara

⁶⁷⁶ An, a.g.e., s 473.

sebebi olan Lefkoşa'daki Büyük Yangın, Necati Özkana ait bulunan Büyük bir blok baştanbaşa yandı, Cumartesi günü öğleden sonra saat 6 da Lefkoşada eşine az tesadüf edilen büyük bir yangın çıkmıştır. Yangın eski polis sokağında Necati Özkan'ın oturmakta olduğu evden başlamış ve kısa bir zaman içerisinde gene aynı şahsa ait olan bina ve dükkanlara sür'atle sirayet etmiştir. Yükselen alevler hemen hemen Lefkoşayı kaplamış bir vaziyeteydi. Blok dahilinde bulunan Türk sigaret Fabrikası baştanbaşa yanmıştır. Mezkur fabrika dahilinde bulunan makineler tanınmayacak bir halde harap olmuşlardır. Fabrika dahilinde bulunan binlerce liralık tütün ve yeni getirmiş bulunan iki bin lira kıymetindeki fellolar tamamen yanmış ve kurtarılamamıştır. Yangın bir müddet sonra otelinde ve gene bu saha dahilinde bulunan kereste deposuna isabet etmiş, gerek otel, gerekse gene Necati Özkana ait bulunan birçok dükkanlar yanmıştır. R.A.F. itfaiyesi ile Lefkoşa Polisine ait İtfaiye kuvvetleri yangının söndürülmesinde büyük bir enerji ile çalışmışlardır. Mağusadan celbedilen itfaiye yardımı da yangının söndürülmesinde gayretler sarfetmiştir. Yangının sebepleri henüz meçhuldür. Yangın neticesi 100,000 liradan fazla bir hasar olduğu tahmin edilmektedir.⁶⁷⁷ O günlerde Bozkurt gazetesinin satış fiyatı 1 buçuk kuruş olduğu gerçeğini ortaya koyarsak o günün şartlarında 100.000 liranın devasa bir para olduğunu anlayabiliriz. Mapolar bunun bir sapotaj olduğunu net biçimde ifade eder⁶⁷⁸. Necati Özkan'a ait yanan binalardaki sağlam keresteler için yıllar sonra 28 Kasım 1957 tarihinde Ahmet Tezcan tarafından satılık ilanı verilir.⁶⁷⁹

Mapolara göre Necati Özkan Atatürk ve İnönü'nün kendisine gönderdiği evrakların yanmasına çok üzülüyordu.

Yangından sonra Büyük bir ekonomik kriz yaşayan Necati Özkan'ın elinde Türk havayolları acenteliğini alıp Seyfi Akdeniz ve oğullarına verilir. Bir süre daha İstiklal gazetesini yayımlamaya devam etse de 13 Ocak 1954 tarihinde İstiklal gazetesi son yayını yapar. 1953 tarihinden 1960'a kadar Türkiye'ye giriş yasağı konur. Özkan'ın Demokrat parti iktidardan ayrılmasıyla Türkiye'ye giriş yasağı kaldırılır.

1963 yılında Hikmet Afif Mapolar'ın sahibi olduğu Devrim gazetesinde Necati Özkan'a ait reklamlar görülmektedir. Bosfor Otel reklamı gibi⁶⁸⁰.

Necati Özkan 19 Ağustos 1970 tarihinde vefat eder. 20 Ağustos 1970 tarihli Bozkurt gazetesi Necati Özkan'ın vefatını şöyle aktarmıştır; " Kıbrıs Türk toplumun siyasal yaşantısında önemli

⁶⁷⁷ Bozkurt gazetesi, 7 Aralık 1953, s 1.

⁶⁷⁸ Mapolar, a.g.e. s 441.

⁶⁷⁹ Bozkurt gazetesi, 28 Kasım 1957, s 4.

⁶⁸⁰ Devrim gazetesi 20 Temmuz 1963, s 6.

rol oynayan Mehmet Necati Özkan'ın kısa bir hastalığı müteakip dün öldüğü öğrenilmiştir. Mehmet Necati Özkan , kavanin meclis üyeliği yapmış ve İngiliz devrinde Türk toplumunun haklarını korumak üzere kurulan KATAK'ın kurucu üyeleri arasında bulunmuştur Necati Özkan'ın bu gün törenle toprağa verileceği bildirilmektedir⁶⁸¹.” Necati Özkan'ın kabri Lefkoşa Türk Belediye mezarlığında 26/2 blokta 15. sırada yer almaktadır.

Sonuç

Kıbrıs Türk siyasi tarihi içerisinde önemli isimlerden olan Necati Özkan'ın Kıbrıs Türk halkı için çok uğraştı. Atatürk ve CHP sevgisini Kıbrıs Türk halkına aşlamaya çalışmıştır. Bu uğurda ağır bedellerde ödemek zorunda kalmıştır.

1930 tarihinde yapılan Kavanin meclis seçiminin kazanması Kıbrıs Türk halkında umut olmuştur. Kavanin Meclisi kapatıldıktan sonra Kıbrıs Türk halkının haklarını korumak ve yaşanan sıkıntıları anlatmak adına Türkiye Cumhuriyeti yetkilerine farklı tarihlerde raporlar yazmıştır. İngiliz sömürge yönetiminin seçimlere tekrardan izin vermesinin ardından Kıbrıs Türk halkının yeniden desteğini olarak Lefkoşa belediye meclis azalığına seçilerek halkının güvenini bir kez daha kazanmıştır. 1943 yılında Kıbrıs Türk haklarını korumak için kurulan KATAK'ın kurucu üyeliğini yaptı. 1948 yılında Kıbrıs Türk halkının sesini duyurmak için İstiklal gazetesini yayımladı. 1950 yılında Kıbrıs Türk Kültür Derneği Başkan vekili Mehmet Ali Pamir'in kardeşi Enver Pamir'e saldırısına maruz kalmasından sonra sağ gözünde kalıcı hasar oluştu. Necati Özkan 9 Mart 1950 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Şemsettin Günaltay'a bir mektup yazarak İstiklal gazetesinin yayımlanması için Türkiye'den maddi destek talep etti. Bu mektuptan görüldü ki Necati Özkan gazeteyi Türkiye'de halk eğitimi evlerine, milletvekillerine ve Türkiye'deki basın mensuplarına göndermişti. Bunun yanında Londra'daki Halk eğitimi evlerine gazetenin gönderildiği tespit edildi. Kıbrıs Türk Kurumları Federasyon Başkanı Faiz Kaymak'ın Kıbrıs Kültür Derneği Başkan Vekili Mehmet Ali Pamir'in 27.10.1952 tarihinde yazdığı mektupta Necati Özkan'ın Türkiye yetkileri tarafından Kıbrıs Türkleri temsil etmediğine yönelik girişimler yapılarak Necati Özkan'ın önünün kesilmeye çalışıldığı görülmektedir. 1953 tarihinde çıkan yangın sonrasında Necati Özkan evi ve işletmeleri yanmış ve çok büyük bir maddi zarara uğramıştı. Necati Özkan bu tarihten sonra Kıbrıs Türk siyasi sahnesinden çekilmek zorunda bırakılmıştır.

⁶⁸¹ Bozkurt gazetesi, 20 Ağustos 1970, s 1.

Son olarak Şu söylenebilir ki Necati zkan'ın Kıbrıs Türk siyasi hayatından çekilmesi için organize ve sistemli bir Őekilde alıŐılmıŐtır.

Kaynakça

An Ahmet ,Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler,Akçağ Basım, Ankara, 2002.

An Ahmet, Dinsel Toplumdan Ulusal Topluma Geçiş Süreci ve Kıbrıs Türk Liderliğinin Oluşması (1900-1942), Galeri Kültür Yayınları,Lefkoşa, 1997.

Balyemez Mehmet, İngiliz Yönetimi Döneminde Kıbrıs Türklerinin Siyasi rgtlenmeleri (1923-1960), Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2021.

Birinci Ergin, M. Necati zkan, Cilt 1, Necati zkan Vakfı Yayınları,Lefkoşa, 1997.

Gürkan HaŐmet Muzaffer, Bir Zamanlar Kıbrıs'ta, Galeri Kültür Yayınları,Lefkoşa, 2006.

Mapolar Hikmet Afif, Aslar- Bir Devre Adını Yazanlar, Necati zkan Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2016.

Özsezer Mete , İngiliz İdaresinde Kıbrıs Türklerinde Ortaöğretim, EĞiten yayıncılık, Ankara,2022.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Arşivi

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Arşivi, 030/10/124/886/14

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Arşivi, 030/10/124/886/18.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Arşivi, 030/10/124/886/19.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Arşivi, 490/01/599/75/8.

Gazeteler

İstiklal gazetesi, 6 Mayıs 1950

Halkın Sesi gazetesi, 21 Nisan 1943

İstiklal gazetesi, 9 Kasım 1949

Hürsöz gazetesi, 5 Şubat 1950

İstiklal gazetesi, 28 Şubat 1950

Bozkurt gazetesi, 7 Aralık 1953

Bozkurt gazetesi, 28 Kasım 1957

Devrim gazetesi 20 Temmuz 1963

Bozkurt gazetesi, 20 Ağustos 1970

Ekler

Ek

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ
İSTİKLÂL
GÜNLÜK BAĞIMSIZ SİYASİ GAZETE

TELEFON :

TEL. : "İSTİKLÂL"

LEFKOŞA 9 Mart 1950.

KIBRIS

Mecidiye Sokak No. 15 A.

Sayın Bay Şemsettin Günaltay
Başbakan
Ankara.

Sayın Bay,

Dört aydanberi Kıbrıs Türk cemaatine hizmet ve buradaki Rum solcularının tahrikleriyle mücadele etmek gayesiyle "İstiklâl" isimli günlük siyasi bir gazete nesretmekte olduğum malûmunuzdur. Gazetemizi müntezaman zatiâlinize göndermekteyiz. Takip ettiğimiz siyaset C.H.P. nin siyasetidir.

Varlığımızı Türkiyede tanıtmak gayesiyle Türkiyenin bir çok Halkevlerine ve basın mensuplarıyla Vekiller Heyetine ve Parti mensuplarına ve İngiliz Siyasi ricâliyle Londra Halkevine V.S. lüzumlu gördüğümüz bir çok memleketlere gazetemizi hediye olarak göndermekteyiz.

Takdir buyuracağınız gibi. Kıbrıs azınlıkta olan bir Türklük camiasını bağrında toplamaktadır. Gazetemizi azınlık olan Türk cemaati a-rasında bir çok maddi zorluklar içerisinde yayınlıyoruz. Son zamanlarda kâğıdın âni olarak yükselmesi zararımızı bir kat daha artırmış bulunuyor.

Bu münasebetle gerek C.H.P. nden ve gerekse takdir buyuracağınız herhangi bir kanaldan gazetemize Hükümetinizin maddî yardımını müessesenizle talep edeceğim.

Buradaki çalışmalarımıza bir medar olacağı ümidiyle bu yardımın bizden esirgenmeyeceğini umit eder. en derin saygılarla hürmet ve selâmlarımın kabulunu özlerim.

Sa-ygılarımla

M. Necati Özkan
(M. Necati Özkan
İstiklâl gazetesi sahibi ve
başmuharriri.)

030	01			17	38	3
-----	----	--	--	----	----	---

KIBRIS TÜRK KURUMLARI FEDERASYONU

I. Şaban Paşa Sokakı,
Güne Caddesi,
Lefkoşa.

29

No:

Lefkoşa

27.10 1962

KIBRIS KÜLTÜR DERNEĞİ BAŞKAN VEKİLİ

SAYIN BAY MEHMET ALİ PAMİR;

Baf Orta Okul komisyonu başkanı Dr. İhsan Ali tarafından Federasyonumuza gönderilen mektubum bir kopyasını leffen takdim ediyoruz . Mağusa Orta Okul Komisyonu dahi hemen hemen Baf kadar yardım isteyeceğini tahmin ediyoruz . Henüz onlardan tahriri cevap gelmemiştir. Dr. Niyazi bey yakında cevap verceğini ve daha evvel Federasyona vermiş olduğu listede gösterilen miktar kadar yardıma ihtiyaçları olduğunu geçen gün bana Mağusada şifahi olarak söylemiştir. Bir an evvel yardımın gelmesini bekliyorlar.

Basın ve yayın umum müdürlüğünden 10 paket fotoğraf ve sair levha ile bin iki yüz metrelik film hava postası ile gelmiştir. Filmle henüz teslim almadım . Teslim alır almaz basın ve yayına teşekkür mektubu yazacağız .

Size geçen hafta dairenizde çalışan Zeki bey eli ile Evkaf fermanını göndermiştik; herhalde almışsınızdır. Mehmet Ertoğrul beye verilmek üzere bir de mektup leffedilmişti.

Seyfi Akdeniz bay Kıbrıs avdet eder etmez kendisi ile görüştüm . Vaziyetten ümitver olduğunu, sizin ve arkadaşlarınızın yapmış olduğu büyük yardımları sitayiple söylediler. Necati Ozkan uçakla Ankaraya müteveccihen Cumartesi gün Kıbrıstan hareket etmiştir . Necatinin Ankaraya gitmesi üzerine onun Kıbrıs Türklerini hiç bir temsil sıfatını haiz bulunmadığına dair Federasyonumuzun Türkiye mehafiline mektupla bildirmesi lâzım geldiğini tavsiye etmişsiniz. Bunun için leffen mektupları hazırlayıp sizin adresinize göndermiş oluyoruz. Eğer bu mektupları alâkadar makamlara vermesi faydelli buluyorsanız lütfen siz onlara adres ederek gönderirsiniz . İcab etmez se göndermessiniz. Bu hususta Seyfi bey faz la izahat vermediler. Baki selâm ve saygılar.

K. T. K. Federasyonu
Başkanı

M. Gür Kaymak